

VASÁRNAP

EGYHÁZTÁRSADALMI KÉPES CSALÁDI LAP.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
TÓTHFALUSI JÓZSEF,
ev. ref. lelkész.
TÁRS SZERKESZTŐ:
PAÁL GUSZTÁV,
ev. ref. koll. tanár.

KIADJA:
Az Erdélyi Ref. Egyházkerület
„Egyházi Ertekezlete“

Szerkesztőség és kiadóhivatal
hová a lapba szánt kéziratok
— reklamációk és —
előfizetési pénzek küldendők
— Maros-Vásárhely, —
Szentgyörgy utca 9. szám.
— ev. ref. lelkészi lakás. —

Megjelenik:
minden vasárnap egy iven.
ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor.
Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fill.

Mire int a hazatért Rákóczi?

Tehát megtörtént a mire vágytunk, a miért imádkoztunk, ami után epedeztünk: Rákóczi visszatért a többi nagyokkal megpihenni a hazában, megszentelni ezt a vérrel szerzett, vérrel áztatott drága földet. A teste is visszatért, mert a lelke sokszor eljött hozzánk, talán mindig itt örködött forrón szeretett, árva nemzete felett. Mikor csaták rohanása közben győzelemittasan nyomultunk előre a szabadság útján 1848-ban, az ő lelke szárnyalt felettünk diadalmasan, mikor elbuktunk a szent küzdelemben, az ő lelke sirt fel bánatunkban. Ez a lélek a miénk volt, ez a lélek mindig velünk volt, sziveinkben a lelkesedés szikrája, reményeinkben a haza boldogsága, kétségbeesésünk idején a bánat éjszakáján túl feltámadást látó nemzeti hit — mind ő tőle, az ő nemes alakjától vette vigasztaló erejét, megszentelő hatását. Érettünk élt, lelke a miénk volt — és a teste mégis hontalanul pihent, elhagyottan a messze távolban!

Igy vagyunk mi. Nagyjaink, a kiket nemzetünk rajongása, szent imádata vesz körül, mindig a hálátlanságnak, a megtagadásnak keserű kenyerét eszik életükben. Rákóczi, Tököly, Kossuth számkivetve, hazájából kitagadva hal meg — s a nemzet csak a koporsójuknak ad-

hat helyet a maga földjében. — Költőink a babér koszorút legtöbbször csak haláluk után nyerik el. Mintha, mintha minden hősünk, arra tanítana, hogy nagy szenvedések, keserű csalódások, vividó küzdelmek tűzpróbáján keresztül juthat el csak ez a nemzet boldogságához, ez a nemzet, amely annyiszor „megbűnhődte már a multat s jövődőt“. — Hazajött Rákóczi. Hazajöttek a bujdosók. De vajjon méltó ez a nemzet az elfogadásukra? Mire tanítanak a hazatért hősök? . . .

Pár évvel ezelőtt Szabolcska keserű, lemondó fájdalommal, de a nemzet jövőjébe vetett erős hittel egyik költeményében, ama meggyőződésének adott kifejezést, hogy Rákóczi sirját mindaddig nem szabad az idegen földön zavarni, koporsóját ide haza hozni — amíg ez e nemzet nem lesz olyan nagy és dicső mint a milyenek Rákóczi akarta. Majd ha „egy hiten, egy párton lesz minden magyar ember — majd ha egy szabad, nagy, magyar nép lakozza a három hegy alját, a négy folyó völgyét“ — akkor hozzuk haza a nagy fejedelmet — addig — „jobb neki ott békén, hontalan pihenni, mint nyugovó álmát, a magyar nemzetnek szomorú sorsával, szomorubbá tenni“. És Rákóczi most jött haza. Most a mikor ezrek és ezrek hagyják el a haza földjét, most a mikor kezd be-

teljesedni egy másik költőnek szomoru látása „mint oldott kéve szét hull nemzetünk“. Most jön haza — mintha azért jönne, hogy egy ereklyénkkel újra többünk legyen, ami szentebbé tegye ezt a földet hol „elnünk halnunk kell“. Mintha azért jönne, hogy nagysága újra szemébe ragyogjon ennek a nemzedéknek, amely olyan kislelkű, olyan elhagyott, olyan tülekedő, mintha újra rá akarna mutatni a „régisebekre“. Mert kimondhatná, hogy ez a nemzet a mely most Rákóczit és bujdosó társait keblére öleli olyan, mint a milyennek a Rákóczit elhozót, Szabolcska képzelte?!... Milyen keserűen sivár képét rajzolta meg mostani helyzetünknek egyik hazánkfia. „Tudjuk mindnyájan, hogy naponként fogy hazánk anyagi ereje, népünk kivándorol vagy elidegenedik tőlünk, a magyar föld kisiklik gazdáink kezei közül és pénzünkkel idegen nemzetiségeket gazdagítunk. Érezzük, hogy nemzetünk szellemi képessége még távol áll a múlt nemzetek szellemi színvonalán. Tudjuk és érezzük elmaradottságunkat, anyagi s szellemi gyöngeségünk növekedést“. Ez lenne a Rákóczi nemzete? — És mégis — Rákóczinak most kellett haza jönnie. — Mert a hazatérő Rákóczi nagy, szent munkálkodásra int. Munkára, a nemzetépítés nagy munkájára. Mert mindaddig mig ez a nemzet nem lesz nagygyá a munka által, nem tisztul meg — mindaddig mig így tovább viaskodnak az önző érdekek, a múlt pártharcok — mindaddig a Rákóczi koporsója örök vádolás. De egyszersmind záloga a győzelemnek is, mert megtanít arra, hogy aki egy életén át hűen, igazán, munkálkodik nemzetéért, annak igazságáért, akit ez igazságtól el nem tántorit sem a gazdagságnak vakító fénye, a dicsőségnek csábító ragyogása, sem a csalódások keserű fájdalma, a hálátlanságnak szivettépő tudata, hogy aki úgy él a hazáért a hogy ő élt — annak élete örök, jutalma a legszebb. Tanít arra, hogy az igazságnak van diadalma, világosságát beszenyezni, elhomályosítani sohasem lehet. — Ezt a tanítást kell megértenünk! Ezzel a szent tudattal szívünkben fogadjuk őt — munkáljunk a honért! Sursum corda! Fel a szivekkel! Fel a munkára! Ne csüggedjünk az eszme él. Ha elalszunk is egymásután mint a gyertyaláng, s elvesznek mindazok, a kiket valaha úgy

szerettünk: új nemzedék sarjad nyomunkba, hogy az eszmének zászlaját diadalra vigyük sirjainkon keresztül “ Ez a nemzet nagy lesz, mert az igazságot eltiporni nem lehet. Erre tanít Rákóczi, Tököly, a hazatért hősök. — És a magyar nemzetnek szüksége van e tanításra. De nekünk protestánsoknak még van egy tanításunk még van egy intésük. — Ők a haza szabadsága mellett a vallás szabadságáért is küzdöttek. Mert érezték, hogy csak a kettőnek kivivása teheti a hazát boldoggá. „Minden nemzet támasza, talpköve a tiszta erkölcs“. Az erkölcsiség forrása pedig az igaz vallásból fakadt pedig igaz vallásosság nem lehet — hol a lélek vágyakozását bilincsekbe szorítják. Nekünk ma is szólnak, hogy e szabadságot, melynek kivívásában nekik is van részük „ne adjuk bűnre való alkalmatosságul“. Ezt az intést nem szabad felednünk! A szeretetet megtartsuk, a hitet megőrizzük — s munkásságunk soha meg ne szünjön — akkor aztán, ha nagygyá tettük ezt a nemzetet vállvetett munkával, akkor Rákóczi, Tököly és a többi nagy hős — nem lesz idegen e földön, a mienk lesz egészen.

Magyarok, Férfiak — de különösen ti hazám Ifjai el ne feledjétek ezt a tanulságot!

Vásárhelyi János.

Krónika.

Új honfoglalás.

Már kis tanuló koromban arra tanítottak, hogy ezt a szép országot, Árpád nemzete, egykor, k. b. ezer évvel ezelőtt elfoglalta. Ugy tudom, hogy még a nemzetiségi iskolákban is ezt tanítják igazság gyanánt, mert az a körülmény, hogy „dicsőséges őseink“ — az oláh, szász és nem tudom mi másféle „nemzet“ szemében „vad csorda“ és „Ázsia szemete“ — igazán nem számít. De most, hogy nem vagyok egészen arra szorulva, hogy csupán könyvekből és mások oktatása nyomán valljak valamit igazságnak s különösen mert szeretem az én drága, felvilágosult, türelmes magyar nemzetemet, kezdem azt látni, hogy ez a dolog nem éppen úgy áll, amint engem tanítottak. Azaz, hogy amint csaknem mindenben, úgy ez esetben is csak féligazság az igazság. Az a honfoglalás ezer évvel ezelőtt igaz, megtörtént. Hősi, nagy, diadalmas, egy történelmi hivatásu nemzet honfoglalása volt az, — — — de a XX-ik század elején egy kis korrekcióra szorul.

Itten, magyar földön, lába kél a rögnek s megy a nép búsan, csüggedten — Amerikába, némely boldogulásra, némely s talán a nagyobb rész csalódásra.

Ez azonban nem az Uj honfoglalás Megy a nép . . . mert itthon bajos az élet. Nagy az adó, elhordozhatatlan a teher. Ha terem a föld: olcsó a gabona ára, a drága napszám érték mellett is; ha nem terem: a veríték és könyecsepp mellé a mindennapi kenyér sem jut ki. Ilyen az élet. És még ilyer.ebbnek látjuk, ha megfigyeljük azt, hogy milyen kevés jut a népnek javára azokból az alkalmatosságokból a melyekből kitelik a versenyló, a tömlöcztartás, de nem telik ki, hogy például egyet mondjak — jó magyar szellemű állami iskola.

Tehát még ez sem az „Uj honfoglalás“.

De már a következő kétségtelenül az.

Jó Francia országból szép csendesesen, előkelő udvariassággal eltanácsolják a klerikális ultramontanizmus fekete seregét, mivel ezek inkább akartak — ott is — szolgálni a pápának és saját külön érdekszervezetüknek, mint a francia nemzeti ügynek. És Isten bocsásd meg nekik, Spanyolországban, *Spanyolországban* ugyan azt teszik mert ott is a *világosság* kezd az élet forrása lenni. És mind a két nemzet sötét hadai, a maguk gyűlöletével, pápás ultramontán hajlandóságával elindulnak ujhazát keresni s megtalálják ezt, szép Magyarországon. Hol nemsokára megint betelik ez egykori „bécsi pápának“ Kollonitsnak nyilatkozata, hogy ma-holnap annyi szerzetes leszen Magyarországon a hány ember lakik benne és klastrom is annyi a hány nemesi ház.

Mert itt ez a baj, hogy ezek az idegen honfoglalók sohasem fogják a magyar mivelődes érdekeit szolgálni s mégis többet fognak a nemzet javából összeharácsolni mint a mennyi a nép nagy részének felsegítésére elégséges volna.

Egyebekről pedig nem is szólok.

Rákóczi hazajött

Hazahozatala alkalmából 1906. okt. 29-én tartott koll. ünnepélyen elmondott beszéd.

Tegnapelőtt reggel fél tíz órakor a mi magyar hazánknak édes anyaföldje egy rég elszakadt hű fiát ölelte keblére. Ekkor érkeztek meg Magyarország határára a bujdosók fejedelme, a magyar szabadság legnagyobb vitéze II Rákóczi Ferencz és az ő bujdosó társainak szent hamvai, ekkor fogadta azokat Orsovánál a magyar nemzet küldöttsége . . .

Ti kedves tanuló ifjuság, nagyrészt még gyermekkorban levő diáksereg ugy-e még élénken emlékeztek a perczekre, midőn most tíz tizenkét napja a várakozás kezdetén egész uton hazafelé azon gondolkoztatok, milyen édes lesz az a pillanat, mikor újra megláthatjátok szülőföldetek szép határát s mikor végre megérkezve a szülői házba, odaomolhattok az édes anya karába s örömtölkben könnyező szemmel ott csüngtök ajakán szótlantul, mint gyümölcs a fán és csókoljátok az áldott kezet, annak a kezét, ki benneteket nevel, ápol s szeretve szeret. S ezzel szemben az elválás fájdalma, mily ellentét a viszontlátás örömének.

Öröm és bú ez kicsinyben, az emberi életnek való alkatrésze mindakettő. Annál erősebb, minél ré-

gibb, minél nagyobb az idő, messzebb a távolság, mely elválasztja őket. A gyermek szive erősebben sajog, ha hetek helyett hónapok, évek telnek el a viszontlátás perczéig s az anyai sziv is nagyobbab dobban, ha évek óta nem látott gyermekét öleli keblére. Hát ha az eltávozott gyermek helyett meglett ifju, érett férfi, megtört agg, kit viszont lát? Vagy ha az élő helyett már csak a kihült porok térnek vissza?

Tegnapelőtt reggel fél tíz órakor a világ tanuja volt egy ilyen viszontlátásnak, elárvult bujdosó, hontalanná, anyátlanná üldözött fiu tért újra vissza édesanyja kebelére. Tegnapelőtt reggel féltíz órakor hosszú elválás után ölelhette ismét magához a legjobb anya, mindnyájunk szülője, a mi magyar hazánk édes anyaföldje mellére, az ő rég nem látott hűséges szerető fiát II. Rákóczi Ferenczet, igaz már csak kopszóba zárt poraiban. Hosszu elválás volt. Kétszáz esztendeig tartott és ugy volt elhatározva, hogy még több ideig, mindörökre tartson.

S milyen különös: nem az anya tagadta ki fiát, hogy az soha vissza ne jöhessen, hanem saját testvérei, a magyar nemzet. Végre hosszú idők után, új korszak hajnalán történt, hogy a vértagadó nemzet megbocsátott számüzött testvéreinek bűnéért, a mely abban állott, hogy mindenkinél jobban szerette hazáját. Ekkor történt hogy az országgyűlés 1906. októberében eltörölte az 1715-ik évi XLIX. törvényczikk szégyenteljes 2. és 3. pontjait s megengedte, hogy a bujdosó fejedelem holttestét elhozassák Törökországból, szeretett hazája földjére.

Igy tért vissza hazájába az, ki leghűbb fia volt honának. S hosszú, kétszázados távollét után viszontláthatta hazáját nemzetünk vezércsillaga. Ez volt a rég várt viszontlátás! Egy ország és egy csillag találkozás! S nem hallottátok az édes anyának, a magyar hazának szive dobbanását, nem vettétek észre könnyének hullását? Hiszen az a *mi* szivünk dobbanása volt, hiszen az a *mi* örömünk könnypatakja volt. Beszkidektől az Isten székéig milliók szivéé, milliók szeméé! . . .

S akkor jött a csókok zápora. Orsovától Lugosig tartott az első csókja a szerető anyának, innen Temesvárig a második. Nagykikindán, Szegeden Félegyházán s minden nagyobb városban megpihent a hazaszerető fiu, hogy meghallja bűnbánó nemzetének hálszavait. Az ország szivében, Budapesten egy napot tartott pihenése és harmadnapra, ma reggelre Kassára kerültek szent tetemei.

Ez volt ám a viszontlátás! Méltó a hosszá távollét epesztő kinjának nagy fájdalomhoz. Csak ott lehet ilyent látni, hol egy ország s annak egykori megmentője, a legnagyobb nemzeti hős látják újra viszont egymást kétszáz esztendő után! . . .

Hazajött Rákóczi! itthon van a nagyságos fejedelem, honába tért vissza, a magyarok vezérlő csil-

laga! . . . Ezt viszhangozzák Munkács várának porló kövei s a zborói százhársfa gárdájának életben maradt veteránjai mintha megifjodva integetnének egymásnak csonka ágaikkal: hazajött a mi urunk! Visszatért oda a Beszkidek aljára, megpihenni hosszú bujdosásának fáradalmait, elfeledni hontalanságának keserű fájdalmát az édes haza kebelén.

Hogy ki volt II. Rákóczi Ferencz, a nagyságos fejedelem? Hogy ki volt a mi urunk, a magyarok vezérlő csillaga? Kérdezheti ezt valaki az ő hazájában, nagy Magyarországon?

Hiszen mikor megjelent Magyarország sötét egén e szép ragyogó csillag, mely olyan volt, mint a bethlehemi gyermek születésén a három királyok csillaga, fényét meg nem törte a Kárpátok koszorúja, sem pedig az Alpok hótakart tetője, hanem messze Franciaországban is bámulattal nézték fényes tündöklését, hogy mint vezeti magyar népét a szabadság felé. Sugarai széttörték a bilincseket s a magyar nemzet imádatlansággal nézte s követte az ő fényesen ragyogó, szabadtó csillagát. Az pedig emelkedett mind magasabbra, magasabbra s világa egy egész ország népének szívét töltötte el isteni fényességgel, a hazáért való önfeláldozás és a honszeretet dicső világával.

S azután hanyat homlok zuhant le a szabadság csillaga és Rákóczi, hányattatásai végpontján Rodostóban pihent meg, hol a Márványtenger mormoló hullámai hallhatták bus sohajait, melyek egy látszólag eredménytelenül eltöltött s hazájáért feláldozott élet után 1735 nagypéntekén szálltak el utoljára az örökre elhagyott Magyarország felé. Itthon pedig Kecskemét piacán egy napon háromszáz tárogatót égettek el, hogy vége szakadjon a kuruczvilág emlékének is. De hiában égették el. Ezután is egy-egy nótá termett a földön vagy az égben, vagy a kettőnek ölekezésében. És a zugó fenyős bércezen, délibábos rónán, mégis hallani lehetett olykor holdfényes éjszakán pásztor-tüzek felől a tárogató jajgató panaszát, bánatos nótáknak egy-egy hang foszlányát . . .

Rákóczi, megnyugodott ott a merre tenger zúg, a merre a szél jár, csillag lehanyatlik, honfitársai pedig 1715-ben száműzték honából, hazaárulónak bélyegezték meg emlékét. Egy halálra vált nemzet öntudatlan alkotása volt e törvény, mely két századon át képezte a magyar Corpus Juris szégyenfoltját.

Igaz ugyan, hogy a szabadságukért és jogaikért küzdő nemzetek történetében nem egy hasonló példát találunk a nemzeti megtévelyedésre. Angliában Cromwell Olivért ki megszabadította hazáját I. Károly gyűlöletes, alkotmánytipró alakjától, halála után nemzete kiásatta sírjából és hulláját akasztófára tétellel becselenitette meg, de Anglia jóvá tette hibáját: a Lord-protector képe már régóta ott függ a nemzet nagyjai sorában a Westminsterben.

S a magyar nemzet? Végre, de csak négy emberöltő után szintén öntudatra ébredt s királyával egyet-

értve kitörölte törvénykönyvéből a gyalázatot, mit múlt századok ejtettek rajta s hazahozta Magyarország legnagyobb nemzeti hőisének szent porait.

Rákóczi, a nagy Bercsényi Miklós, előbbinek anyja a hős Zrinyi Ilona és fia József, Bercsényi neje Csáky Krisztina, gróf Eszterházy Antal, Sibrik Miklós és a legelső kurucz Thököly Imre hamvait szombaton hozták Rákóczy történetirója Thaly Kálmán vezetése alatt Orsovára. Innen az ország küldöttsége kísérte a bujdosók hamvait tovább Budapestre. Utközben is több városban megálltak a hamvakkal, hogy fogadhassák az ország hódolatát. A fővárosban ünnepélyes menetben kísérték Thököly koporsóját a lutheránus, a többiekét pedig a Szent István templomba, hol mennyezetes ravatalon kitéve maradtak estig. Ekkor újból vonatra tették a koporsókat és ismét több városban való megállással adván alkalmat az ünneplésre, ma, hétfőn reggel negyed hatkor Kassára érkeztek velük. Itt az Erzsébet székes egyházba vitték a tetemeteket s egész nap ravatalon hagyván, este 5 órakor a sírboltba helyezik el azokat. Csupán Thököly koporsója megy tovább Kézsmárkra, hol holnap, kedden fogják a fejedelmet ünnepélyesen eltemetni.

Igy tér vissza újra honába II. Rákóczi Ferencz. A mily szomorú volt bujdosása útja, oly diadalmasan látja viszont újra szabad hazáját s ott fenn a levegőn át, hadak útján szemünk nem láthatja, mintha kísérné őt kuruczok csapatja. S a mint a menet tovább halad beljebb az országba, úgy szaporodik lent és fönt a látható és láthatatlan diszkisérlet; odafönt Mikesnek szelleme vezeti a menetet . . .

Nemzetünk története nem hasonlít más nemzetekéhez. Mi nem olyan harczokat harczoltunk, nem olyan békében békéltünk, mint más idegen földön. Itt nem úgy szerették a hazát, mint Alkibiades honában, itt nem úgy termett a világdicsőség, mint a nagy Napoleon birodalmában. Csak egy Hunyadyt ismer a világtörténelem, egy Bocskayja, Széchenyiye, Kossuth Lajossa volt az emberiségnek, de az magyar volt. Csak a mi kis nemzetünk tudott annyit szenvedni, hogy aztán oly hatalmas erővel tudjon szeretni is. Most is, a mint a magyar nemzet az ő Rákócziját temeti, annak a nagy, ünnepélyes temetési menetnek világra szóló lesz nemcsak külső fénye, de mint kegyeletes ténynek belső tartalma is. Egy sok hányattatást és viszontagságot kiállott szerencsétlen nemzet történeti ünnepe ez, midőn a nemzeti erények legnagyobb s úgy diadalainak, mint bukásának legigazibb képviselőjét ünnepli. S ha e nagyszerű temetési menetnél gyászkönny ül milliók szemében, minden könnycsepp egy-egy gyöngyszemmé nemesül ott a nemzeti önértet, a hála és a szeretet ragyogó koronájában . . .

Rákóczi szavai csendülnek meg fülünkben a reá való emlékezés borongós hangulatában; hogy is

Isten ígéje

Ima.

Irta és elmondotta II. Rákóczi Ferencz és bujdosó társainak temetésekor 1906. évi október hó 29-én az ev. ref. kollegium ünnepélyén Kóbori János marosvásárhelyi vallás tanár.

Hazafiui lelkesedéstől dobogó szívvél gyültünk össze e neked szentelt helyen, ez ünnepélyes órában, nemzetek sorsának igazgatója, Isten, édes Atyánk, hogy az igazi honszerelm által megszentelt keblünk tiszta oltárán felgyujtsuk a kegyelet és hála szent tűzét.

Ma, ebben az órában egy Általad sok bünei miatt rég vert, de a megbűnhődés után újra megáldott, gyarlóságai miatt sokszor megalázott, de erényeiért ismét felmagasztalt nemzet szíve dobban össze, midőn a vizálgodás, ellenségeskedés, hűtlenség és árulás által hontalanná tett száműzött, dicső, nagy fiainak megszentelt porait a testvéri szeretet, az őszinte bizalom, a rajongó lelkesedés fölmagasztosult érzelmeivel honi földön kíséri, hazai földbe helyezheti el!

Milyen csodálatosak a Te végzéseid, utaidban kifürkészhetetlen Isten az egyesek és nemzetek életének vezetésében! Bölcseséged megengedi, hogy a lángoló hazaszeretet dicső hőseit a száműzetés szomorú kálváriáján áthurczolva, a hazaárulás Golgotájának gyalázatos keresztjére feszítsék, de a száműzetés szomorú helyét a nemzeti kegyelet és hála megszentelt kálváriájává a hazaárulás Golgotájának megalázó keresztjét a nemzeti élet feltámadásának, megdicsőülésének és megszentelődésének dicső szimbólumává Te teszed, s a forró honszeretet lánglelkű apostolaivá, a haza szabadságának, függetlenségének, fölvirágzásának megváltóivá az életökben gunyolt, kortársaik által megtagadott, s hűtlen, irigy testvérei által elárult és megfeszített szerelmes fiaidat Te magasztalod fel. Te láttad, mindenütt jelenvaló, örök Isten, midőn dicső hőseink kétségbeesve, vérző szívvél, könnyek között leborulva, s az imádásig szeretett hazai föld utolsó göröngyét megcsókolva, mindenkitől elhagyatva, reménytelenül vettek bucsut ettől a saját fiaik által megtagadott, elárult édes hazától, s most újra láttad, hogy a honi föld határánál örömkönnyek között miként borult le a hazatért szent hamvak előtt az a mult dicsőségén lelkesedni tudó, a jövő nagyságában reménykedő és a dicső hősök emlékét áldó nemzet. Akkor csak átok, árulás miatti félelem, s a haza szomorú sorsa fölötti nehéz honfi bánat, kétségbeesés kísérte ki őket e hazából, most egy egész nemzet áldása, öröme, lelkesedése diadalmában fogadja és kíséri őket, ezen az ő dicső győzelmeik, és szomorú leveretéseik által megszentelt egész hazai földön. Akkor a kedves szülőföldön a testvér árulása miatt nem volt szabad fejüket lehajtani, ma megszentelt hamvaikat örök nyugalomra helyezi ott s nyugvó poraik felett örködni fog a nemzeti kegyelet, míg magyar lesz e földön.

Köszönjük neked, Magyarok Istene, hogy adtad nekünk e dicső, szép napot, melyen összedobban minden magyar szív, fölleskül minden magyar lélek, örömkönnyeket hullat minden magyar szem, imára kulcsolódik minden magyar kéz. Köszönjük neked, édes jó Atyánk, hogy nemzetünk dicső hőseinek áldott emlékénel, mint örökké égő veszta tűzeknél összegyűjtöd egymással most is harczoló, egymásra most is gyűlölködő, egymást üldöző fiait nemzetünknek, hogy lássuk és érezzük megdicsőült nagyjaink példájából, hogy ezt a szent hazát szabaddá, függetlenné, virágzóvá csak összetartás, bizalom, szeretet és önfeláldozás által tehetjük.

Tanits Atyánk, e szent nap által is arra mindnyájunkat és különösen az ifju nemzedéket, hogy nemzetünk dicső hőseinek, vezető nagyjainak megbecsülését, felséges, szép példájuknak követését a legszébb hazafiui erényeknek tartsák mindenkör. És ha ma a hazaszeretet melegével összeforrasztod sziveinket, ne engedd, jó Atyánk, hogy kicsinyes érdek, hitvány önhaszon, olcsó dicsőség, vagy épen aljas árulás elszakítsa sziveinket, hogy így általunk és bennünk legyen nagy és virágzó e haza a Te dicsőségedre, Ámen.

H i r e k.

— **Bibliai olvasó kalauz.** Ima. Az imádkozás szükséges. Zsolt, 5, 3. Móz. 6, 33. Ján. 6, 27. Kol. 3, 2. Szükséges, hogy megszentelje indulatainkat. Zsolt. 33, 1. Péld. 28, 9. Jer. 3, 5. Jer. 7, 9, 10. Luk. 22, 40. A buzgó imádkozás hasznos Jak. 5, 16. Neveli hitűket Luk. 17, 5.

— **Az új erdélyi evangélikus püspök.** Az erdélyi evangélikus egyházi nagygyűlés, melyet október 30-án nyitott meg Wolf Károly főkurátor, október hó 31-én püspököt választott. Az egyházkerület püspökévé valamennyi szavazattal egy ellenében Teutsch Frigyes doktort, evangélikus lelkészt és történetírót választotta meg. Teutsch Frigyes dr. fia Teutsch György Dániel evangélikus püspöknek, kinek Nagyszebenben szobrot emeltek a szászok az egyháza iránt szerzett érdemeiért. Az új püspök 1852-ben született Segesvárott, mely atyjának is születési helye volt. A gimnáziumot Teutsch Frigyes Segesvárott, a jogi tanfolyamot a most már megszűnt nagyszebeni jogakadémián végezte. 1870—74-ig Heidelbergában, Lipcsében és Berlinben teológiát hallgatott és történelmet. 1876-ban a nagyszebeni tanítóképző intézet tanára, 1889-ben igazgatója lett és ez intézetnek országos egyházi szemináriumává átalakításán közreműködött. 1896-ban nagycsüri pappá választották. Atyja halála után, 1873-ban az erdélyi honismertető egyesület elnökéül választotta. Az egyesület folyóiratában több értekezést tett közzé, megírta a nagyszebeni ágostai gimnázium történetét. Kiadta kétkötetes munkában az erdélyi szász iskolai rendeleteket és Képek a hazai történelemből címen, szintén német nyelven, könyvet irt. 1904-től kezdve nagyszebeni lelkész és már 1889-től kezdve püspöki vikarius. Leg-

felsőbb elismerésben részesül a millenium kiállításon való közreműködéséért.

— **Főiri áldozatkészség.** A marosvásárhelyi várbeli nagytemplom megjavítása, helyreállítása tetemes költségbe kerül s mivel ennek fedezetére az egyházközségnek nincs anyagi ereje, ezért kénytelen a hivek és a nemes szívű adakozók vallásos buzgó, áldozatkészségéhez fordulni s a szükséges építési költséget a szent célra eszközölt adományok gyűjtése útján összehozni. A gyűjtés eredménye kétségtelenül már eddig biztató és örvendetes volt, de közelebbről megkapó jeleneteit idézte fel a főiri protestáns áldozatkészségnek. Ugyanis e hó 30-án, a marosvásárhelyi egyháznak Tóthfalusi József ügyvezető lelkész, Biró András lelkész, Csontos Olivér egyházmegyei gondnok, Horváth József koll tanár, dr. Madaras József egyházi képviselő és dr. Nemes Mór pénztárnok tagokból egybealkotott bizottsága kereste fel gróf Teleki Sámuel tiszteletbeli főgondnok ur ő nagy méltóságát, kérve, hogy az egyházat templomjavítási munkálataiban segítse. A nemes gróf igaz atyafiságos indulattal fogadta a küldöttséget s megbízatva az iránt, hogy ugy a maga, mint erős kálvinista családja tagjai részéről mindig számíthat az egyház segítségére és támogatására, a maga részéről 4000 koronát adományozott a szent célra, a melyhez gróf Teleki József főgondnok ő méltósága, a maga részéről további 10000 koronával járult. A bizottság ugyanezen alkalomból gróf Teleki Károly ő méltóságát is felkereste, a ki a maga részéről szintén kilátásba helyezte segítő jóindulatát. Az egyházközség hálásan veszi és köszöni az áldozatokat, nekünk pedig örömeinkre szolgál e példaadó cselekedetek feljegyzése, mert fennen hirdethetjük, hogy a mi főuraink szívvel, lélekkel egyek az ő népükkel s igazi előjárók mind abban a mi szép és nemes.

— **Véresre vert csendőr** Dicsőszentmártonból írja tudósítónk: Az itt föllépett vörheny- és kanyaró-járvány elfojtása érdekében a hatóság nemcsak az iskolákat záratta be, hanem a vasárnapi táncmultságokat is eltiltotta. Ez elővigyázatos intézkedés ellenére a dicsőszentmártoni cigányok mult hó 28-án este táncmultságot rendeztek a cigánynegyedben. Csutak Gyula, szolgálatot tevő csendőrszakaszvezető, egy községi rendőr kíséretében megjelent a táncmultságon, hogy a mulatozókat távozásra szólítsa fel. A cigányok látva a csendőrt, az udvarról a házba menekültek, hová a csendőr követte őket. Egyszerre azonban kialudt a lámpa, mire a cigányok nekiestek a csendőrnek, karjait lefogták, egy Mojsza József nevű cigány pedig úgy vágta fejbe a védtelen csendőrt, hogy az koponyatörést szenvedett. Csutaknak alig volt anyai ereje, hogy az örségre vánszorgjon, hol aztán nyomban feljelentést tett támadói ellen. Csutakot, kinek állapotja súlyos, a dicsőszentmártoni kórházban ápolás alá vették.

— **Meghalt a méhek barátja.** A poroszsziléziai Kreuzburgból írják: Dr. Dzierzon János lelkész, a modern méhtenyésztés megteremtője, kinek nevét és munkájának eredményét megörökíti az általa föltalált és róla elnevezett mozgatható Dzierzon-kaptár, tegnap kilenczvenhat éves korában meghalt. Dzierzon egész életét a méhészetnek szentelte és késő aggkorában is folyton kutatott és tanított. A méhészet terén szerzett nagy érdemeiért a müncheni egyetem tiszteleti doktornak avatja, a mi királyunk pedig a Ferencz József-rendjellel tüntette ki.

— **A Székelyföldi kirendeltség segély-akciója.** A nép mentés munkáját egy lépéssel újból elővitte a székelyföldi kirendeltség az által, hogy a napokban körülbelül 250 drb. berni-simmenthali fejős tehenet és üszőt osztott ki kedvezményes áron a kis gazdák között. Az áldásos tevékenykedést osztatlan elismerés illeti a székelyföld minden lakója részéről.

— **A nemzetiségi lelkészek fizetéskiegészítése.** A közoktatásügyi miniszterium köréből ered a hír, hogy Tóth János, vallás- és közoktatásügyi államtitkár javaslatára, novelláris uton nyert felhatalmazás alapján, intézkedni fog a kormány, hogy, mindazon nemzeti-
ségi lelkészekről, akik államellenes agitációban vét-
kesnek találtnak, megvonják azokat az összegeket,
amelyeket az illetők az államtól fizetéskiegészítés czi-
mén élveznek.

Hirek az országból

— **A Rákóczy-ünnep és a katonák.** Ugyancsak a pénzügyi bizottság ülésén Lengyel Zoltán képviselő meginterpellálta a miniszterelnököt a honvédelmi miniszter állítólagos rendelete tárgyában. A miniszterelnök az interpellációra a következő választ adta: A honvédelmi miniszter állítólagos rendeletéről mitsem tud. A közölt rendelet apokrif. Ellentmond a rendelet kibocsátásának az ünnepség lefolyása, ellentmondanak ennek a tények is. Lélekemelő, impozáns volt a Rákóczy-ünnepnek minden mozzanata, ne rontsuk tehát azt meg disszonáns hangokkal. Lengyel Zoltán azonban a választ tudomásul nem vette s kijelentette, hogy épen a tények bizonyítanak a rendelet kibocsátása mellett. Az ünnepeken a menetben tényleg csak két katona vett részt Jekelfalussy miniszter és Sibrik egyik tényleges tiszt leszármazottja. A katonaság mindenütt tüntetőleg távol tartotta magát az ünnepségektől. Hivatkozik a szegedi esetre, hol az állomásparancsnok politikai jellegűnek deklarálván az ünnepet, a katonák részvételét megtiltotta. Hivatkozik továbbá arra, hogy Fabritius ezredes a budapesti ünnepek alkalmával a katonákat gyakorlatoztatta.

— **A delegációk összehívása.** A magyar kormány úgy tervezi, hogy a delegációk már november 25-én összeüljenek Budapesten. Az a vélemény, hogy az országos bizottságokat mégis november 25-re fogja összehívni a király, aki az üléseket trónbeszéddel fogja megnyitni a Házban. Az elnökség ezuttal a képviselőházat illeti, minthogy az elmúlt ülészakón a főrendek közül választották az elnököt. Hír szerint e díszes méltóságra Batthyány Tivadar gróf van kiszemelve. Aelnökről is gondoskodnak, minthogy Barabás Béla megbízatása megszűnt. Kubik Béla helyett, kit közben főispánnak neveztek ki, behívják a második pottagot. A képviselőház üléseit november közepén a delegációk tárgyalásainak befejezéséig elfogják napolni.

— **A képviselőház ülése.** A képviselőház üléseit — mint ismeretes a — a Rákóczi-ünnepségek miatt elnapolták. A Ház legközelebbi ülését a szünet után szombaton délelőtt 10 órakor tartotta, amikor mentelmi ügyeket és kérvényeket tárgyaltak.

— **Az ujonczlétszám emelése.** A képviselőház pénzügyi bizottság e heti ülésén, Rátkay László az ujonczlétszám emelése kérdésében a miniszterelnökhöz in-

mondta volt híres szójában? „Megujhódnak a dicső magyar nemzet régi sebei“ . . . Mennyi igazság e szavakban!

Feltöredeznek a régi fájó sebek mindegyre, sőt a régiekhez újak is lesznek. De mégis egyszer beforr. Most is egy sebünk, régi kétszázados seb, mely ott fekélyesedett nemzetünk lelkén, csak behegedt ma valahogy. Begyógyította a bujdosók fejedelmének hazahozatala

Itthon van hát a mi fejedelmünk! Hazajött Rákóczy! Utja diadalmenet s a fönséges temetési pompa egyszersmind vezeklésnek, kiengesztelődésnek ünnepe: egy nemzet vezeklésének régi bűneért. De egyéb tanúsága is van e napnak: szemünk előtt látjuk, miként ül diadalt az eszme, a földi hatalom felett! Győzelme csak késett, de el nem maradt és ott a bécsi kapuczinusok sirboltjában, most mintha nyomasztóbb volna a levegő, mintha keményebb volna a diszes márványkoporsó s nehezebb az önvád suya azoknak, kiket a földi hatalom oly kevélyekké tett volt egykor — most kétszáz esztendeje! Oda. közjünk még be nem tévedt a népek szeretetének, hálás emlékezetének láthatatlan nemtője.

Behegednek lassan az általuk ütött sebek; a nemzet kiépüli azokat s ilyenkor új bizalommal, megerősödött hittel tekinthet jövőjébe, mely a multak dicsősége után, ahhoz méltatlan soha nem lehet!

Dr. Dékáni Kálmán.

Zrinyi Ilona, II. Rákóczy Ferencz édes anyja.

Mért sűt a nap?

*Mért sűt a nap oly ragyogva?
Mikor minden elhervadott,
Mikor sehol nem láthatni
Egy virágot, egy zöld lombot.*

*Borulj oh nap! őszi árnyba,
És ne ragyogj oly fényesen:
Hogy akinek meg kell halni,
Ne szenvedjen kétszeresen . . .*

*Méla fényű szép sugárnál
Tán a halál is jobban fáj . . .
Mikor én meghalok, legyen
Szomorú nap, s árnyas a táj!*

Dénes József.

Egyháztársadalmi élet.

Ünnepi Istentiszteletek. Brassóban folyó hó 28-án d. e. 10 órakor tartatott meg a Rákóczy ünnepélyvel kapcsolatosan a reformáció emlék ünnepély. Ez alkalommal a templom nemzeti lobogódiszszal volt ékítve. Az istentiszteleten, minden rendű és rangú hiveink nagy számmal vettek részt, úgy, hogy a templom egészen megtelt közönséggel. Imát és egyházi beszédet Péchy Árpád lelkész mondott. Beszédében a két alkalom egységesítése mellett fejtegette, a lelkiismereti és polgári szabadság magasztos erényeit, a melyből támad a haza boldogsága és a társadalom egészséges alapon való fejlődése. Ugyancsak a templom helyiségében, mindjárt istentisztelet után tartatott meg a közép iskolás növendékek alkalmi ünnepélye a nagy közönség jelenlétében. A felsőbb osztályos tanulók szép vallásos és hazafias költeményeket tanultak és az egyes közökön, az ifjusági ének és zenekar alkalmi dalokat adott elő, illetve játszott szép precisitással. Az ünnepély végén Péchy Árpád lelkész intézett hitbuzgóságra serkető beszédet az ifjusághoz, kik között azután Bocskay életleirása osztatott ki. A szép ünnepélyt a gyülekezet és az ifjuság a „Hymnus“ elének-lésével zárta be. Hétfőn reggel 9 órakor pedig az összes tanuló ifjuságnak volt alkalmi istentisztelete, mintegy 500 növendék jelent meg tanáraik vezetése mellett a templomban, a midőn Kiss Endre s. lelkész a növendékek értelem világához alkalmazkodva igen szép beszédet intézett az ifjusághoz. A jövő vasárnap este pedig megfog tartatni a szokásos szeretet vendégség, melynek célja, hogy az együttérzés az érintkezés által ily uton is istápoltsék a hives között.

Lelkész beiktatás. A görgényi ref. egyházmegyébe kebelezett Nagy-Ölyves egyházközségnek f. október

Zúgnak a harangok, hirdetik a kuruczok templomba érkezését. Pillanatra megáll a menet, míg Thökölyt felekezetének templomába viszik.

Nem messze már a Rákóczi első pihenője sem. Őt első nagy királyunk nevéől nevezett székesegyházba viszik. Jellemüket talán megközelítő, de fel nem érő beszédek hangzanak mindkét helyen. Késő délutánig zarándokol ember ember hátán a ravatalok megtekintésére, mielőtt az utolsó pihenő, az örök nyugalom következik. Kassa lesz ezután Magyarország Mekkája, ott virraszt a honfiúi kegyelet Rákóczink, Kézsmárkon pedig Thökölynk felett. Mert ki nek szívében ne volna lángoló érzet nagyjaink iránt, mikor így szól a nóta is:

„Szeret Magyarország,
Óhajt Erdélyország,
— S holtig szán, s holtig bán —
Még a gyermekök is
Tudom, visszakiván!
Mikor rég elmentem
Visszasóhajtottok.
Mikor rég meghóltam
Akkor is sirattok,
Haló porombúl is
Feltámasztanátok —
Összeszednétek még
Porladó csontomat.”

Össze is szedtük, haza is hoztuk és áldjuk érte a magyarok Istenét, hogy ebben végre részünk lehetett.

Ifj. gr. Toldalagi László.

A Dr. Schmidt G. főtörzsorvos és physikus által feltalált hires

FÜL-OLAJ

megszüntet gyorsan és alaposan időközi **süketiséget, fülfolást, zúgást és nehézhallást** meg idült esetekben is. Ára üvegenként használati utasítással 2 frt. Kapható **Debreczenben, Kossuth-utca 8. szám** az „Arany Egyszarvu“-hoz című gyógyszer-tárban.

Agrár takarékpénztár r. t. Maros-Vásárhelyt.

Teljesen befizetett részvénytőke egy millió kor.

Fióktézetek és kirendeltségek: Csikszereda, Gyergyó-szentmiklós, Marosludas, Marosujvár, Nyárádszereda, Parajd, Sz.-Udvarhely és Székely-Keresztur.

Van szerencsénk értesíteni, hogy Széchényi-téri intézeti házunk földszinti sarokhelyiségében külön

Bank és Pénzváltó-üzletet

létesítettünk, melynek üzletköre a következő:

1. **Értékpapírok, idegenpénzek** és érmek vétele és eladása.
2. **Tőzsdei megbízások** teljesítése.
3. **Sorsjegyek eladása letétjegyre** csekély foglaló lefizetése ellenében, a fennmaradó vételért az intézet mérsékelt kamat mellett kölcsön adja, — akár pedig egyenlő havi **részletfizetésre** is. — Az első részlet lefizetése után a sorsjegyekre eső nyereség már a vevőt illeti.
4. **Sorsjegy igérvények** kibocsátása minden huzásra.
5. **Árfolyam veszteség elleni biztosítás.**
6. **Kisorsolt sorsjegyek** és egyéb sorsolt értékpapírok beváltása.
7. **Előlegek nyújtása értékpapírokra** a legmérsékeltbb kamat mellett.
8. **Osztálysorsjegyek előrusítása.**
9. **Takarékbetétek átvétele** könyvecskékre, folyó és cheque számlára.
10. **Szelvények beváltása** és új szelvényvek beszerzése.
11. **Utalványok és hitellevelek kiállítása** bel és külföldi piacokra.
12. **Letétek. Elfogadunk értékpapírokat, okmányokat** kezelésre vagy lepecsételt csomagban megőrzésre mérsékelt díj mellett.
13. **Magánpénztárak (Safe deposit)** Értékpapírok okmányok, ékszerek, végrendeletek stb. tűz- és betörésmentes megőrzésére szolgáló rekeszek olcsó díj mellett bérbeadása.
14. **Költségmentes megvizsgálása** sorsjegyek és mindennemű sorsolás alá eső értékpapírok huzásának.
15. **Kivándorlóktól érkező pénzek, utalványok és chequek** legolcsóbb beváltási helye.

Foglalkozunk egyáltalán mindazzal, a mi a bank- és pénzváltó üzlet körébe vág és szívesen szolgálunk felvilágosítással és utbaigazításokkal.

A pénzváltó üzlet hivatalos órái:
delelőtt 8—1 óráig
delután 3—6 óráig.

Agrár Takarékpénztár Részvényársaság
Maros Vásárhelyt.

FERENCZ JÓZSEF KESERÜVIZ

AZ EGYEDÜL ELISMERT KELLEMEZES IZÜ TERMÉSZETES
HASHAJTÓSZER.

„VASÁRNPAP“

EGYHÁZTÁRSADALMI KÉPES HETILAP,

== AZ ERDÉLYI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET EGYHÁZI ÉRTEKEZLETÉNEK KIADÁSA. ==

Szerkesztik: Tóthfalusi József ref. lelkész és Paál Gusztáv ref. koll. tanár, Maros-Vásárhelyt.

Mi a „Vasárnap“ célja?

A „Vasárnap“ célja az, hogy legyen a mi olvasni tudó és olvasni szerető magyar és első sorban erdélyi református magyar véreinknek komoly irányu, egészséges szellemi táplálékot adó, a világ dolgairól helyesen tájékoztató olvasmánya, a melyből tápot merítsen hitének, vallásos szükségletének; megismertesse teendőivel, hogy azok teljesítése által igaz keresztyén magyar ember lehessen.

Hogyan fizessünk elő a „Vasárnapra“?

A „Vasárnap“ előfizetési díja egész évre 4 korona, félévre 2 kor., negyedévre 1 korona. Előfizetünk úgy, hogy a megfelelő előfizetési díjat postán utalványozva a „Vasárnap“ kiadóhivatala címére Maros-Vásárhelyt, Szentgyörgy-utca 9. sz. címre elküldjük. A megrendelést czélszerűen eszközölheti mindenki a maga illetékes lelkésze útján is, a ki szívesen fogja az előfizetési díjat hozzánk elküldeni.

Ne hanyagoljuk el a megrendelést, hogy a lap küldésében fennakadás ne álljon elé.

A „Vasárnap“ jutányos áron hirdetések is elfogad.

Ha a szép Maros-Vásárhelyen ügyes bajos dolga, akad ne mulassza el megtekinteni

az ev. ref. Kollegiumi könyvkereskedést

hol az irodalom legújabb termékei állandóan raktáron vannak, ép úgy szakmunkák mindenféle nyelven, imakönyvek egyszerű és pompás díszkötésben, ifjúsági könyvek, folyóiratok stb. Bárhol és bárki által hirdetett mű legrövidebb idő alatt — portómentesen — megrendelhető.

Papírain raktáram a legnagyobb, hol olcsó pénzen jó árut kap a t. vevő, mert 100 levélpapír és 100 boríték csinos dobozban csak 60 kr., amelynek eddig 1 frt. 60 kr. volt az ára. — 500 firom fehér irodalmi papír 2 frt 20 kr. 500 iv fogalmazó papír 1 frt 40 kr. Pecsétviasz, tinta, itatós papír, írónok és számtalan e szakmába vágó, de itt fel nem sorolható czikk a legolcsóbban beszerezhető.

Nagy gondot fordítok tanszerekre és tankönyvekre, népkönyvtárakra, havi részletfizetésre.

Jó és olcsó! ez a jelszó. — Postai megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Az ev. ref. kollegiumi könyvkereskedés

MÁRVÁNYI ARTHUR Maros-Vásárhely. Főtér Bál-ház.

ADI ÁRPÁD

≡ KÖNYVNYOMDÁJA ÉS KÖNYVKÖTÉSZETE ≡

MAROS-VÁSÁRHELY SZÉCHENYI-TÉR.

Ajánlja két nagy gyorsajtóval,
két amerikai gyorsajtóval, lyukasztó
és több segédgéppel, valamint a leg-
modernebb új betűkkel jól felszerelt

könyvnyomdáját

minden e szakba vágó munkák gyors
és izléses elkészítésére, feltűnő olcsó
árak mellett.

Vidéki megrendelések azonnal esz-
közöltetnek.